

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. директора Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового
коледжу

Валерій СОЛОДОВНИК

02.09.2024

ПРОГРАМА

навчальної практики

ДЕНДРОЛОГІЯ

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Мисливське господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

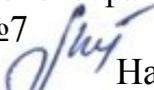
2024 рік

Укладач: ЛІТВИНОВА Надія Михайлівна, викладач спецдисциплін
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Рецензент: БЄЛОВА Людмила Юріївна, викладач спецдисциплін
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-
Бабчанського лісового фахового коледжу

Програма складена на основі освітньо-професійної програми «Лісове господарство» для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією
спеціальності 205 Лісове господарство
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.
Протокол від 27.06.2024 №7
Голова циклової комісії Надія ЛІТВИНОВА

Погоджено методичною радою
Чугуєво – Бабчанського
лісового фахового коледжу
Протокол від 28. 06 .2024 №6

1. Пояснювальна записка.

Навчальна практика необхідна для закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях та лабораторно-практичних заняттях, а також удосконалення практичних навичок визначення деревних та чагарникових видів по всьому комплексу морфологічних ознак, ознайомлення з багатством дендрофлори України, для розвитку у студентів спостережливості.

Об'єктами практики можуть бути ботанічні сади, дендрарії, лісові масиви, парки, сквери, захисні насадження тощо.

Тривалість навчальної практики 5 днів. Всього на практику передбачається 45 годин, з них 10 годин самостійної роботи студентів.

Як підсумок навчальної практики, студенти збирають, визначають та оформляють гербарний матеріал шпилькових та листяних порід в облистяному стані в кількості 50-80 одиниць видового складу, виготовляють колекції плодів та насіння. Студент отримує оцінку за кожен тему практики.

На основі вивчення теоретичних положень та навиків, здобутих під час навчальної практики студенти повинні вміти:

орієнтуватися у видовому складі лісових, лісопаркових, захисних та декоративних насаджень України;

визначати види дерев і чагарників за допомогою визначників за пагонами з листками, за плодами і насінням та знати їх біологічну, екологічну та господарську цінність;

проводити фенологічні спостереження, прогнозувати врожаї плодів, шишок, насіння;

проводити добір асортименту деревних рослин для лісових, декоративних і захисних насаджень.

На практиці студенти можуть займатися студентськими науковими дослідженнями відповідно до плану роботи кабінету та індивідуальних завдань, проводити фенологічні спостереження і оформляти журнал фенологічних спостережень за розвитком деревно-чагарникових порід.

Мета навчальної практики – закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях та лабораторно-практичних заняттях, а також удосконалення практичних навичок визначення деревних та чагарникових видів по всьому комплексу морфологічних ознак, ознайомлення з багатством дендрофлори України, для розвитку у студентів спостережливості.

Об'єктами практики можуть бути ботанічні сади, дендрарії, лісові масиви, парки, сквери, захисні насадження тощо.

Завдання навчальної практики - навчитися розпізнавати деревні види в природі не лише за морфологічними ознаками якогось певного органа (листіків, квіток, кори, гілок), а й за формою крони, загальним виглядом (габітусом) рослини в цілому;

- закріпити знання про біологічні, екологічні особливості та декоративні якості основних деревних декоративних порід;
- засвоїти правила гербаризації і оформлення гербарного матеріалу.

У результаті проходження навчальної практики студент **повинен знати:**

- основні види деревних рослин, які широко використовуються в лісовому господарстві, їх латинські назви та систематичне положення;
- будову вегетативних і генеративних органів деревних рослин;
- біологічні та екологічні властивості деревних видів;
- особливості використання деревних рослин в лісовому господарстві.

У результаті проходження навчальної практики студент **повинен вміти:**

- визначати види дерев і чагарників за допомогою визначників за пагонами з листками, за плодами і насінням та знати їх біологічну, екологічну та господарську цінність
- визначати життєві форми деревних рослин за морфологічними ознаками;
- орієнтуватися у видовому складі лісових, лісопаркових, захисних та декоративних насаджень України ;
- проводити фенологічні спостереження, прогнозувати врожаї плодів, шишок, насіння;
- проводити добір асортименту деревних рослин для лісових, декоративних і захисних насаджень.
- збирати гербарний матеріал та оформляти гербарій.

На практиці студенти можуть займатися студентськими науковими дослідженнями відповідно до плану роботи кабінету та індивідуальних завдань, проводити фенологічні спостереження і оформляти журнал фенологічних спостережень за розвитком деревно-чагарникових порід.

А також набути:

Загальні компетентності

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні компетентності (СК)

СК3. Здатність до об'єктивного оцінювання стану дерев, лісостанів, особливості їх росту, а також стану мисливських угідь.

СК10. Здатність організувати роботу малих колективів виконавців.

СК11. Здатність формувати почуття відповідальності за виконану роботу.

СК12. Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля.

Результати навчання

РН2. Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.

РН8. Визначати лісівничо-таксаційні показники дерев і насаджень, їхню продуктивність та стан дерев, насаджень, довкілля, мисливських тварин, їхньої кормової бази.

РН14. Спілкуватись державною та іноземною мовами, у тому числі з професійних питань.

2. Орієнтовний тематичний план

Назва тем	Кількість годин		
	всього	в тому числі:	
		на заняттях	самостійна робота
1.Збір гербарного матеріалу шпилькових і листяних порід в облистяному стані.	10	4	6
2.Збір плодів і насіння для колекцій. Визначення плодів і насіння	10	4	6
3.Дендрологічне обстеження (інвентаризація) насаджень.	10	4	6
4.Екскурсія в ботанічний сад.	10	4	6
5.Оформлення матеріалів практики.	5	2	3
Всього:	45	18	27

3. Зміст практики

Тема 1. Збір гербарного матеріалу листяних і шпилькових порід в облистяному стані.

Інструктаж з техніки безпеки та правил поведінки в дендропарку, ботанічному саду і лісових масивах.

Ознайомлення студентів з правилами заготівлі гербарних взірців, збору плодів, шишок, насіння, правилами їх сушіння та зберігання, оформленням гербаріїв та колекцій . Екскурсія в дендропарк навчального закладу, лісові масиви , захисні насадження для збору гербарних взірців. Ознайомлення з видовим складом насаджень. Заготівля гербарних взірців деревно-чагарникових порід в облистяному стані.

Тема 2. Збір плодів і насіння для колекцій. Визначення плодів і насіння.

Ознайомлення з плодами і насінням листяних і шпилькових порід в природних умовах росту. Ознайомлення студентів з правилами заготівлі плодів, шишок, насіння, особливостями їх сушіння та зберігання, оформленням колекцій. Збір плодів і насіння листяних і шпилькових порід.

Екскурсія в дендропарк навчального закладу, лісові масиви, захисні насадження для збору насіння і плодів.

Тема 3. Дендрологічне обстеження (інвентаризація) насаджень.

Ознайомлення з об'єктами інвентаризації. Видача індивідуальних завдань на проведення інвентаризації насаджень частини дендропарку. Робота на об'єкті по визначенню видового складу насаджень, нанесенню на план дерев і чагарників, веденню інвентаризаційної відомості. Вивчення санітарного стану деревостанів. За результатами опрацювання теми студенти складають інвентаризаційну відомість по встановленій формі та викреслюють план.

Тема 4. Екскурсія в ботанічний сад.

Екскурсія для ознайомлення з природною флорою різних регіонів України та породами-інтродуцентами, які використовуються в озелененні. Планується екскурсія на відповідні об'єкти: ботанічний сад, дендрарій, парки, сквери, заказники тощо. За результатами екскурсії та проведеними спостереженнями студенти складають звіт зі списком видового складу, з яким ознайомилися та фотографіями.

Тема 5. Оформлення матеріалів практики.

На практиці студенти оформляють гербарій деревних та чагарникових порід відповідно до вимог та кількості видів, визначених керівником практики, виготовляють колекцію плодів і насіння, шишок. За індивідуальними завданнями можуть оформлятися тематичні гербарії та колекції, гербарії сходів шпилькових та листяних порід.

Самостійна робота студентів.

Студентам можуть видаватися індивідуальні завдання з дендрології по веденню фенологічних спостережень весною та протягом літніх канікул та в осінньому семестрі, які оформляються журналом фенологічних спостережень на практиці. Студенти також можуть частину видів для гербарію та колекцій насіння зібрати самостійно під час літніх канікул.

Самостійно студенти оформляють звіт з проходження практики, сушать гербарій та надписують етикетки, визначають види за допомогою визначників, оформляють колекції відповідно до вимог.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

(підсумковий контроль – ЗАЛК)

ОЦІНКА «ЗАРАХОВАНО» виставляється студенту, який:

1. Виконав програму практики в повному обсязі відповідно до тем 2–5.
2. Зібрав і правильно оформив гербарій деревних і чагарникових порід, що включає:

гербарні зразки листяних і шпилькових порід;

дотримання правил заготівлі, сушіння та зберігання;

охайне оформлення гербарних аркушів.

Етикетки гербарію заповнені правильно та містять:

українську та (за можливості) латинську назву рослини;

родину;

місце збору;

умови зростання;

дату збору;

прізвище студента.

3. Сформував колекцію плодів і насіння, шишок:

з дотриманням вимог до сушіння та зберігання;

із зазначенням назви виду та походження матеріалу.

4. Правильно визначив зібрані рослини, плоди та насіння з використанням визначників.
5. Виконав дендрологічне обстеження (інвентаризацію) насаджень, а саме:

визначив видовий склад дерев і чагарників;

склав інвентаризаційну відомість за встановленою формою;

виконав план (схему) розміщення дерев і чагарників;

оцінив санітарний стан насаджень.

6. Оформив матеріали практики, які включають:

звіт з екскурсій (дендропарк, ботанічний сад);

список видів, з якими ознайомився;

фотоматеріали (за наявності вимоги).

7. Виконав індивідуальні завдання, передбачені програмою практики.
8. Дотримувався правил техніки безпеки та правил поведінки в дендропарку, ботанічному саду і лісових масивах.
9. Здав усі матеріали практики у встановлений термін.

ОЦІНКА «НЕЗАРАХОВАНО» виставляється студенту, який:

1. Не виконав або виконав не в повному обсязі програму практики.
2. Не здав або неправильно оформив гербарій (відсутні зразки, порушені вимоги до оформлення).
3. Відсутня або неякісно оформлена колекція плодів, насіння, шишок.
4. Допустив суттєві помилки у визначенні видів деревних і чагарникових порід.
5. Не виконав дендрологічну інвентаризацію або не оформив інвентаризаційну відомість і план.
6. Не подав звітні матеріали практики або подав їх з істотними недоліками.
7. Порушував правила техніки безпеки під час виконання практичних робіт.
8. Не з'явився на підсумковий контроль без поважної причини.

Студенти, які отримали оцінку «НЕЗАРАХОВАНО», допускаються до повторного складання заліку після усунення недоліків та подання повного комплекту матеріалів практики.

Література.

1. Швиденко А.Й., Данілова О.М. Дендрологія. Підручник.- Чернівці: Рута, 2003.-384с.
2. Литвак П.В., Ткачук В.І. Дендрологія. Навчальний посібник.- Житомир: Полісся,2002.-340с.
3. Заячук В.Я. Дендрологія. Навчальний посібник.-Львів: ТЗОВ Фірма «Камула» , 2004- 408с.
4. Швиденко А.Й., Данілова О.М. Лісова дендрологія: Навчальний посібник.- Чернівці: Зелена Буковина, 2001. – 228с.
5. Бродович Т.М.,Бродович М.М. Деревя і кущі заходу УСССР Львів, Вища школа,вид-во при Львівському університеті,1979,251с.
7. Шовган А.Д. Дендрологія. Навчальний посібник.- Львів: Укр ДЛТУ, 2001.-152с.

8. Шовган А.Д. Голонасінні. Практикум з дендрології.- Львів:
Укр ДЛТУ, 2002.-122с.